

Delftse Archeologische Notitie 49

Kadedoorlaten Boonervliet, Maasland

Een archeologische inspectie

Bas Penning

Archeologie

Delft

Delfse Archeologische Notitie 49

Kadedoorlaten Boonervliet, Maasland

Een archeologische inspectie

Bas Penning

Opdrachtgever:	Aannemingsbedrijf Verboon Maasland B.V.
Contactpersoon:	Dhr. M. Herbert & Dhr. W. Verboon
Bevoegde overheid:	Gemeente Midden-Delfland
Beheer documentatie:	Provincie Zuid-Holland
Type onderzoek:	Archeologische inspectie
Periode van uitvoer:	Januari, maart en april 2014
Aanleiding:	Realisatie kadedoorlaten
Locatie:	Boonervliet, Maasland, Midden-Delfland
Coördinaten:	81695 x 439941; 81537 x 439816; 81048 x 439434
CIS-code:	61631
Projectcode:	MD036
Projectleider:	drs. J.P.L. Bakx
Projectmedewerker:	drs. S.H. Jongma, B. Penning (MA), L. Bekkers (BA)
Status:	Definitieve versie, mei 2014
Autorisatie:	

Drs. J.P.L. Bakx

ISSN: 1879-9590

© 2014 Erfgoed Delft en Omstreken

Archeologie
Delft

Postbus 78
2600 ME Delft
015-2602358
archeologie@delft.nl
www.archeologie-delft.nl

Samenvatting

In de kade van de Boonervliet nabij Maasland in de gemeente Midden-Delfland zullen op vier plaatsen kadedoorlaten worden gegraven. Omdat voorafgaand aan deze werkzaamheden verwacht werd dat de kadeopbouw intact zou zijn en dat zich onder de kade intact veen uit de Middeleeuwen zou bevinden, zijn deze kadedoorlaten geïnspecteerd door Archeologie Delft. Doel van het onderzoek was het documenteren van doorsnedes van de historische kade en eventueel het nemen van monsters van het veen om in de toekomst een landschapsreconstructie mogelijk te maken. Tijdens het onderzoek is gebleken dat de kade in de loop der eeuwen regelmatig onderhouden en verbeterd is, waardoor er geen sprake was van een oorspronkelijke kadeopbouw. Ook is er geen veen aangetroffen, waardoor het nemen van monsters niet mogelijk was.

Inhoudsopgave

3	Samenvatting
7	1 Inleiding <ul style="list-style-type: none">1.1 Kader en doelstelling1.2 Plangebied1.3 Voorgenomen ontwikkeling
9	2 Bureauonderzoek <ul style="list-style-type: none">2.1 Resultaten
13	3 Veldwerk <ul style="list-style-type: none">3.1 Resultaten
15	4 Conclusie
17	Bibliografie
17	Gebruikte afkortingen
17	Overzicht van afbeeldingen

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

De kade langs de Boonervliet te Maasland is aangemerkt als cultuurhistorisch waardevol landschappelijk element. Langs deze kade vinden diverse werkzaamheden plaats waaronder kadeophogingen, de aanleg van natuurvriendelijke oevers, een bodemsanering en de aanleg van vier kadedoorlaten. Deze rapportage bevat de resultaten van de archeologische inspecties die zijn uitgevoerd tijdens de aanleg van drie van de vier kadedoorlaten.

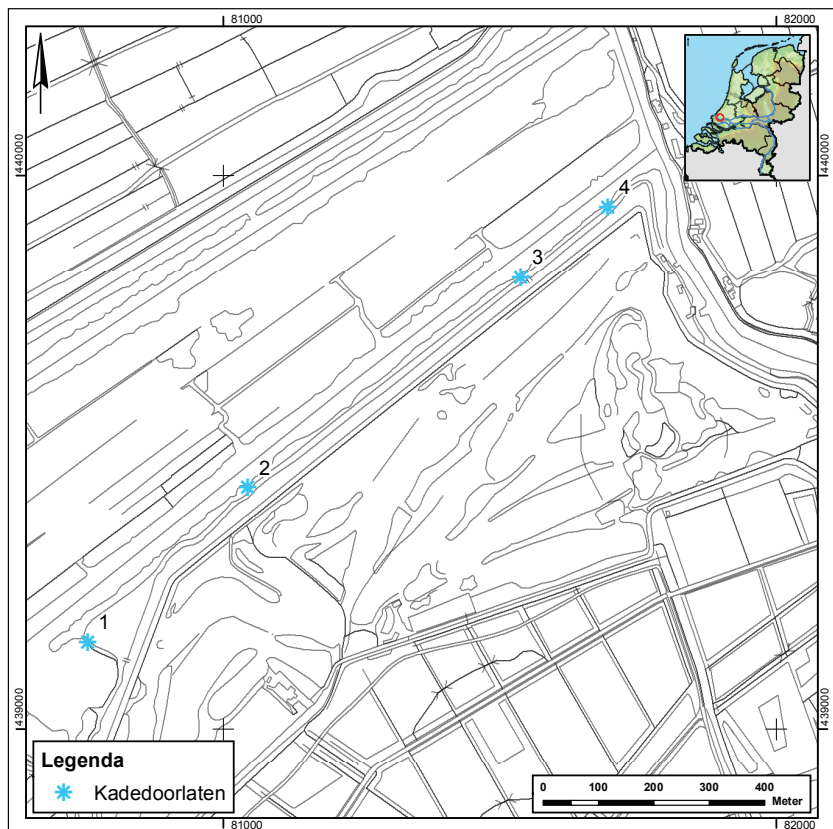
1.2 Plangebied

De kadedoorlaten liggen aan de Boonervliet in de Broekpolder ter hoogte van het Vlietmolenpad in de gemeente Midden-Delfland (afbeelding 1).

De kadedoorlaten staan afgebeeld op kaartblad 37e van de topografische kaart van Nederland. De coördinaten van de kadedoorlaten zijn: doorlaat 2 81695 x 439941; doorlaat 3 81537 x 439816; doorlaat 4 81048 x 439434. Voor iedere kadedoorlaat is circa 60m² ontgraven. Van kadedoorlaat 1 was op voorhand bekend dat de bodem reeds verstoord was en deze is daarom niet meegenomen bij deze inspectie.

1.3 Voorgenomen ontwikkeling

Om de geplande natuurvriendelijke oever te verbinden met de Boonervliet wordt de kade doorgestoken en voorzien van een duiker met stuw. Voor het

Afbeelding 1: de ligging van de kadedoorlaten.

doorsteken van de kade worden er in de Boonervliet damwanden geslagen, zodat er droog gewerkt kan worden. Daarna wordt de kade met een rupskraan weggegraven tot circa 2 m onder de top van de kade. Voor iedere kade-doorlaat wordt circa 60m² ontgraven.

2 Bureauonderzoek

2.1 Resultaten

Huidig grondgebruik

De kadedoorlaten worden gegraven in de kade van de Boonervliet. Deze kade maakt onderdeel uit van het recreatiegebied Broekpolder en is momenteel begroeid met gras. Achter de kade loopt zijn teensloot.

Historisch grondgebruik

Op de overzichtskaart van het Hoogheemraadschap van Schieland uit 1611¹ staan de Boonervliet en de bijbehorende kade afgebeeld. Op deze kaart is ten zuidwesten van de kadedoorlaat 2 een molenplaats afgebeeld: de 'Brucks Mole'. Op de kaart van Kruikius uit 1712² (afbeelding 2) staat deze eveneens afgebeeld, maar wordt hier de 'Vliet Molen' genoemd. Deze molen staat in 1929 nog vermeld op de topografische militaire kaart³, maar heeft in 1940 plaatsgemaakt voor een stoomgemaal.⁴ Ten noordoosten van kadedoorlaat 4 staat een boerderij afgebeeld met twee hooimijten. Deze staat niet meer afgebeeld op het minuutplan van 1832.⁵

Bekende aardwetenschappelijke waarden

In de ondergrond van het plangebied is sprake van een opeenstapeling van geologische afzettingen (afbeelding 3). Het diepst in de ondergrond bevindt zich zand uit de laatste ijstijd. Op dit Pleistocene zand is een veenlaag ontstaan

¹ Balthasars 1611.

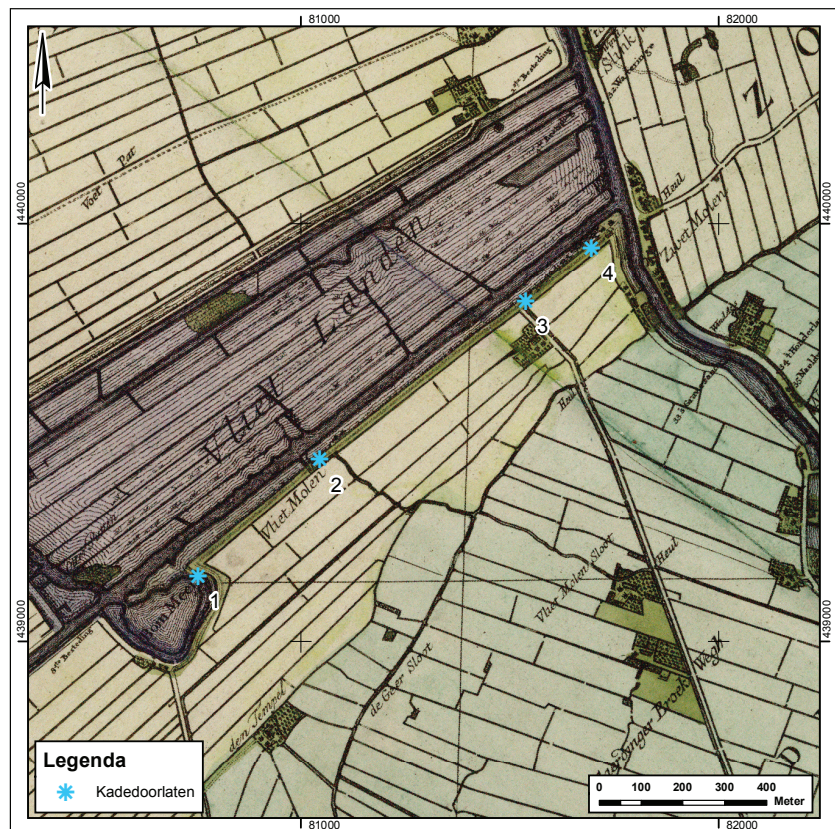
² Kruikius & Kruikius 1712, blad 17.

³ Topografische militaire kaart 1929, blad 501.

⁴ Topografische kaart van Nederland (1:25000) 1940, blad 37G.

⁵ Minuutplan 1832, Maasland, Zuid-Holland, sectie 2, blad 2.

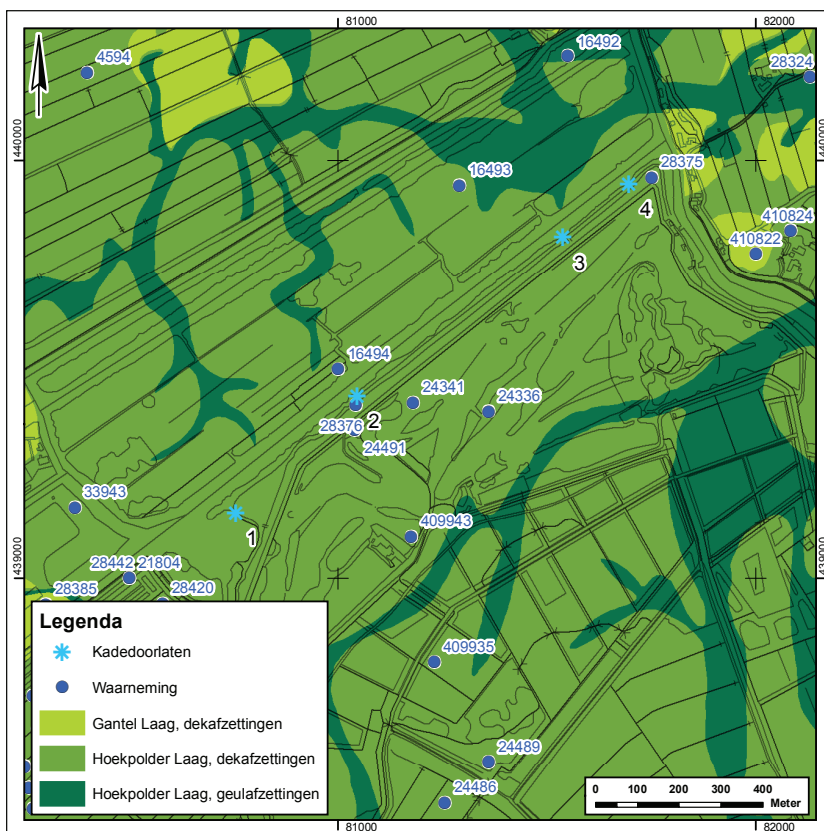
Afbeelding 2: de kadedoorlaten (globaal) geprojecteerd op de kaart van Kruikius uit 1712.

(Basisveen Laag), die vanaf circa 4000 voor Chr. bedekt is geraakt met zeelei (Laagpakket van Wormer). Vanaf circa 3200 voor Chr. vond hierop veengroei plaats (Hollandveen Laagpakket), die alleen stagneerde tijdens perioden van toegenomen zee-invoed, waarbij het Laagpakket van Walcheren ontstond. De oudste sedimenten van het Laagpakket van Walcheren worden aangeduid als de Hoekpolder Laag. Deze ontstonden tussen circa 1500 en 1000 voor Chr. In een groot deel van Midden-Delfland ontstonden dekafzettingen van deze laag op het Hollandveen. In het zuiden van Midden-Delfland ontstond een uitgebreid krekensysteem dat later opgevuld raakte met zand en zavel: de geulafzettingen van de Hoekpolder Laag. De periode van veengroei tussen 1000 en 500 voor Chr. eindigde met een nieuwe periode van zee-inbraken. Deze duurde tot circa 200 voor Chr. en leidde tot het ontstaan van de afzettingen van de Gantel Laag. Deze afzettingen komen ten noordoosten van kadedoorlaat 4 voor, maar niet in de buurt van de andere kadedoorlaten. Na een nieuwe periode van veengroei (300 – 1000 na Chr.) vonden in het tweede kwart van de 12^e eeuw na Chr. nieuwe zee-inbraken plaats, waarbij in een deel van Midden-Delfland de Laag van Poeldijk werd afgezet. Hoewel de laag niet in de omgeving van de kadedoorlaten is afgezet, heeft deze periode wel voor grote veranderingen gezorgd. De mens ging na deze overstromingen in toenemende mate ingrijpen in het landschap: men legde onder andere dijken, kades en vaarten aan om verdere overstromingen te voorkomen. Ook werd er grote gebieden afgeveend en droogde het veen uit waardoor het grotendeels verdwenen is. Mogelijk is alleen onder kades en dijken het oorspronkelijke landschap bewaard gebleven.

Bekende archeologische waarden

Op basis van het landelijke Archeologische Informatiesysteem (Archis) en de toelichting bij de archeologische verwachtings- en beleidskaart van Mid-

Afbeelding 3: geomorfologische situatie aan het oppervlak met de archeologische vindplaatsen (naar Staalduinen 1979).

den-Delfland⁶ kan worden gesteld dat zich in en in de directe omgeving van het plangebied een grote hoeveelheid aan archeologische vindplaatsen bevindt (afbeelding 4). De vindplaatsen dateren uit de IJzertijd, Romeinse tijd, Middeleeuwen en Nieuwe tijd en variëren van enkele aardewerkscherven tot complete nederzettingen met één of meerdere boerenerven.

Ter hoogte van kadedorlaat 2 zijn uit drie vondstmeldingen enkele scherven aardewerk uit de Late Middeleeuwen bekend.⁷ Deze houden waarschijnlijk verband met de molen die hier gestaan heeft. Uit boringen is gebleken dat er hier nog een intacte vondstenlaag aanwezig is. Ook is er een melding gedaan van aardewerk uit de IJzertijd, maar de exacte locatie van deze vindplaats is onduidelijk.⁸ Ter hoogte van kadedorlaat 4 is ook één vondstmelding bekend. Hier zijn bij het uitbaggeren van een sloot enkele scherven aardewerk uit de Late Middeleeuwen aangetroffen, waarvan de oudste uit de 12e eeuw dateert.⁹ Deze vondst houdt mogelijk verband met de boerderij die staat afgebeeld op de kaart van Kruikius.

Doelstellingen van de archeologische inspectie

De kade langs de Boonervliet is een landschapselement dat kenmerkend is voor de Delflandse regio. Het doorgraven van de kade is vanuit archeologisch perspectief zeer interessant, omdat inzicht kan worden verkregen in de opbouw en constructiewijze van de kade en de eventuele wijzigingen die in de loop der eeuwen aan de kade zijn gedaan. Daarnaast is het de verwachting dat er onder een intacte kade veen aanwezig is dat na de Romeinse tijd is ontstaan. Dergelijke veenpakketten zijn in de regio vrijwel overal verdwenen en kunnen veel inzicht geven in de chronologische ontwikkeling van het landschap. Aan de hand van de in het veen aanwezige pollen en zaden kan namelijk een reconstructie worden gemaakt van het landschap. Dit draagt dan weer bij aan kennis over de bewoningsmogelijkheden in het gebied in de verschillende perioden na de Romeinse tijd. Deze informatie stelt de gemeente in staat om gerichter een archeologisch beleid te kunnen voeren.

⁶ Kerkhof et al. 2010.

⁷ Archiswaarnemingsnummers 16494, 24491 en 28376.

⁸ Archiswaarnemingsnummer 24341.

⁹ Archiswaarnemingsnummer 28375.

3 Veldwerk: resultaten

3.1 Resultaten

Het veldonderzoek vond plaats op 10 januari, 19 maart en 1 april 2014. Na het slaan van tijdelijke damwanden en het doorgraven van de kade werd contact opgenomen met Archeologie Delft en werd het moment waarop de inspectie plaats kon vinden gepland.

De inspectie bestond uit het bekijken en waar nodig afsteken en documenteren van het profiel van de kade (afbeelding 4, 5). Tijdens het onderzoek werd duidelijk dat de kade door de eeuwen heen regelmatig is onderhouden en verbeterd. In de kade bevinden zich namelijk grote hoeveelheden puin en er is nauwelijks sprake meer van een oorspronkelijke kadeopbouw. Alleen in de kadedoorlaten 2 en 4 was een kleine hoeveelheid grijze, sterk siltige klei met kleine puinspikkels aanwezig. Deze klei heeft mogelijk tot de oorspronkelijke kade behoord. Daarnaast is de kade in recente tijden gebruikt om op verschillende dieptes diverse kabels en leidingen in aan te leggen. Dit heeft gezorgd voor flinke verstoring van de kade. Er is in geen van de kadedoorlaten een profiel getekend. Omdat er geen veen is aangetroffen, zijn er ook geen veenmonsters genomen. Een landschapsreconstructie aan de hand van veenmonsters is dan ook niet mogelijk.

Afbeelding 4: het afsteken van het profiel in kadedoorlaat 2.

Afbeelding 5: inspectie van kadedoorlaat 3.

Afbeelding 6: overzicht van kadedoor-
laat 4.

4 Conclusie

Het onderzoek heeft niet de resultaten opgeleverd waar op voorhand op was gehoopt. De kade van de Boonervliet is in de afgelopen eeuwen voor aanpassingen en onderhoud regelmatig vergraven en door de aanleg van kabels en leidingen verstoord. Er was geen oorspronkelijke kadeopbouw meer aanwezig die kon worden gedocumenteerd. Vermoedelijk als gevolg van de verstoringen is er geen veen aangetroffen. Hierdoor konden er geen veenmonsters worden genomen die gebruikt kunnen worden voor het maken van een landschapsreconstructie.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS Archeologisch Informatie Systeem
DAR Delftse Archeologische Rapporten

Literatuur

Balthasars, F., 1611: *Overzichtskaart van het hoogheemraadschap van Schieland in 13 bladen.*

Kerkhof, M., E.J. Bult en B. Penning, 2010: Midden-Delfland. Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart, *DAR 100.*

Kruikius, N. & J. Kruikius, 2012 (1712): *'t Hooge heemreadschap van Delflant met alle de steden, dorpen en ambachten.*

Staalduinen, C.J. van, 1979: *Toelichting bij de Geologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 37 West Rotterdam (37W), Haarlem.*

Afbeeldingen

Afbeelding 1 (blz. 7)
De ligging van de kadedoorlaten.

Afbeelding 2 (blz. 9)
De kadedoorlaten (globaal) geprojecteerd op de kaart van Kruikius uit 1712.

Afbeelding 3 (blz. 10)
Geomorfologische situatie aan het oppervlak met de archeologische vindplaatsen (naar Staalduinen 1979).

Afbeelding 4 (blz. 13)
Het afsteken van het profiel in kadedoorlaat 2.

Afbeelding 5 (blz. 13)
Inspectie van kadedoorlaat 3.

Afbeelding 6 (blz. 14)
Overzicht van kadedoorlaat 4.

